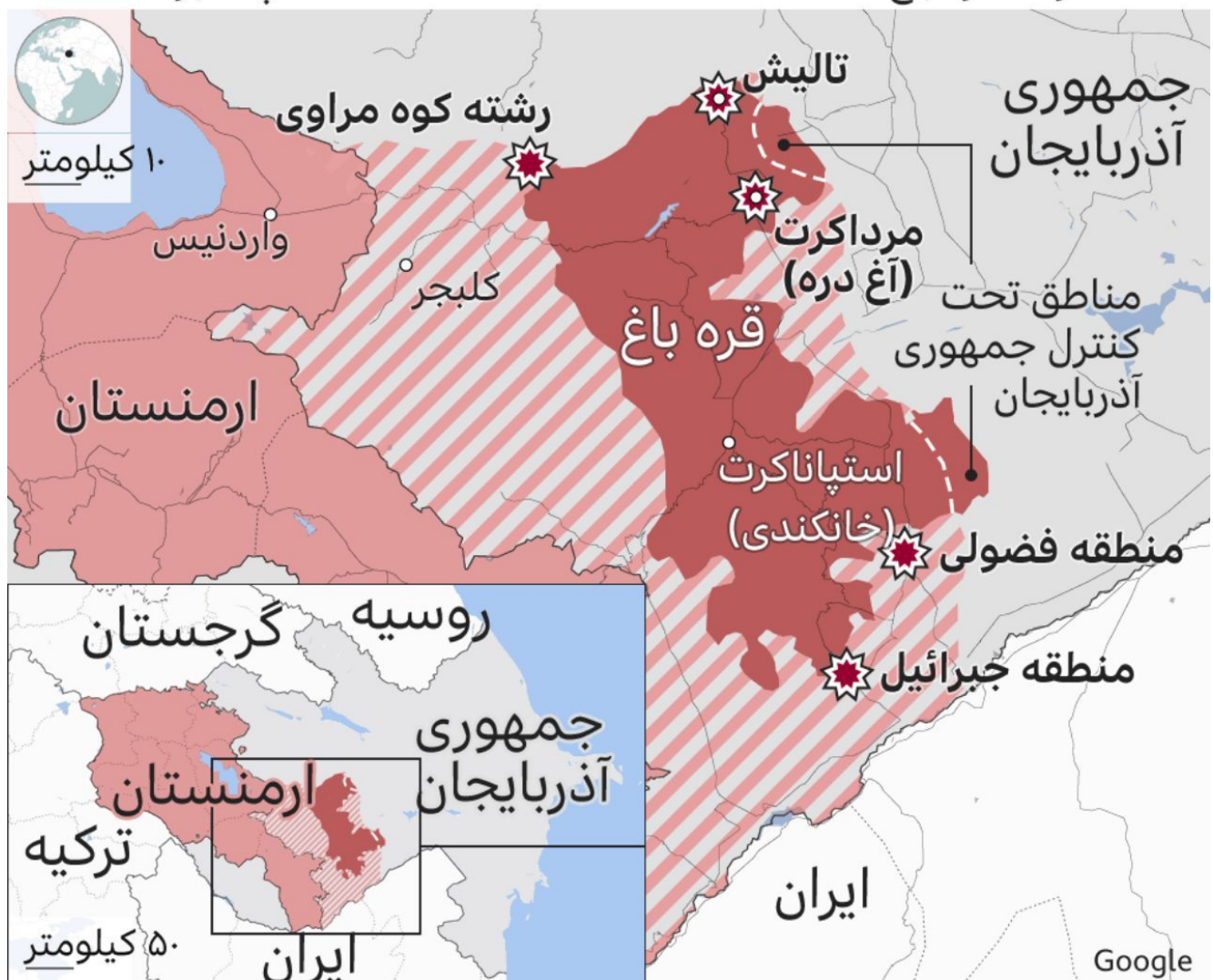

جنگ ارمنستان و جمهوری آذربایجان بر سر چیست؟ / موضع بازیگران خارجی چیست؟

در حالی که جمهوری آذربایجان سعی در سرکوب جنبش جداییطلبانه داشت، ارمنستان از آن حمایت می‌کرد و این ابتدا به درگیری‌های قومی منجر شد و پس از اعلام استقلال ارمنستان و آذربایجان از مسکو به یک جنگ تمام عیار تبدیل گشت.

درگیری در قره باغ

مناطق تحت کنترل ارمنستان در اطراف قره باغ
مناطق درگیری، به تقریب، ۲۷ تا ۲۸ سپتامبر ۲۰۲۰

بحران قره باغ طی یک هفته گذشته، به خبر اول منطقه تبدیل شده

است و جنگ شکل گرفته بین ارمنستان و جمهوری آذربایجان، علاوه بر کشورهای دو طرف، کشورهای همسایه را نیز تحت تاثیر قرار داده است.

در قلب این درگیری که سابقه‌اش به چندین دهه برمی‌گردد، منطقه قره‌باغ یا قره‌باغ کوهستانی یا ناگورنو قره‌باغ قرار دارد. این منطقه، بخشی از جمهوری آذربایجان شناخته می‌شود، ولی تحت کنترل ارمنستان است.

جمهوری‌های ارمنستان و آذربایجان در اواخر دهه ۱۹۸۰ و اوایل دهه ۱۹۹۰ جنگ خونینی بر سر این منطقه داشتند و با اینکه پس از مدتی آتش‌بس اعلام کردند، هرگز موفق به توافق در مورد پیمان صلح نشده‌اند.

سابقه تاریخی قره‌باغ

قره‌باغ ترجمه روسی یک کلمه آذری به معنی "باغ سیاه" است و ناگورنو کلمه‌ای روسی به معنی "کوهستانی" است. ارمنی‌تبارها ترجیح می‌دهند این منطقه را آرکسا بنامند که نامی باستانی ارمنی برای این منطقه است.

قره‌باغ منطقه‌ای کوهستانی در حدود ۴۰۴۰۰ کیلومتر مربع (۱۷۰۰ مایل مربع) در قفقاز است و ساکنان آن به طور سنتی ارمنی مسیحی و ترک مسلمان هستند.

قفقاز یک منطقه کوهستانی مهم از نظر استراتژیک در جنوب شرقی اروپاست که برای قرن‌ها، قدرت‌های مختلف در منطقه اعم از مسیحی و مسلمان برای به دست گرفتن کنترل آن رقابت کرده‌اند.

جمهوری‌های ارمنستان و آذربایجان امروزی هر دو از دهه ۱۹۲۰ یعنی در زمان تشکیل اتحاد جماهیر شوروی بخشی از آن شدند. در آن زمان قره‌باغ یک منطقه با اکثریت ارمنی‌تبار بود، اما شوروی کنترل منطقه را به مقامات جمهوری آذربایجان داد و در زمان شوروی، به یک منطقه خودمختار در درون جمهوری آذربایجان تبدیل شد.

در دهه‌های بعدی آرامنه قره‌باغ چندین بار خواستار انتقال کنترل این منطقه به ارمنستان شدند. اما تنها در زمان آغاز فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی در اواخر دهه ۱۹۸۰ بود که پارلمان منطقه‌ای ناگورنو قره‌باغ رسماً رای داد که به بخشی از ارمنستان تبدیل شود.

در حالی که جمهوری آذربایجان سعی در سرکوب جنبش جدایی‌طلبانه

داشت، ارمنستان از آن حمایت می‌کرد و این ابتدا به درگیری‌های قومی منجر شد و پس از اعلام استقلال ارمنستان و آذربایجان از مسکو به یک جنگ تمام عیار تبدیل گشت.

این منطقه در حال حاضر از لحاظ بین‌المللی، بخشی از جمهوری آذربایجان شناخته شده است، اما اکثریت جمعیت آن ارمنی تبار هستند.

سابقه نزاع

در سال ۱۹۸۸، در اواخر حکومت اتحاد جماهیر شوروی، سربازان جمهوری آذربایجان و جدایی‌طلبان ارمنی جنگ خونینی را آغاز کردند، ده‌ها هزار تن در درگیری جان خود را از دست دادند، صدها هزار نفر آواره شدند و از جمله بسیاری از آذربایجانی تبارها مجبور به ترک خانه‌های خود شدند.

نیروهای ارمنستان تا زمان توافق آتش بسی که با میانجی‌گری روسیه در سال ۱۹۹۴ به دست آمد، کنترل این منطقه را در دست گرفتند.

پس از این توافق آتش بس، قره‌باغ بخشی از جمهوری آذربایجان ماند، ولی از آن زمان عملاً توسط جمهوری خودخوانده ارامنه تبارها اداره می‌شود و بسیار متکی به حمایت ارمنستان است.

آنها همچنین خط ارتباطی قره باغ را ایجاد کردند؛ خطی که نیروهای ارمنستان و جمهوری آذربایجان را از هم جدا کرد.

این منطقه هر چند هم اکنون غیر رسمی عملاً منطقه ای مستقل است، توسط هیچ یک از اعضای سازمان ملل متحد از جمله ارمنستان به رسمیت شناخته نمی‌شود. نوار وسیعی از خاک جمهوری آذربایجان در اطراف این منطقه نیز تحت کنترل ارمنی تبارهای این منطقه است.

رویکرد ایران

از اولین روز از شروع درگیری‌ها سخنگوی وزارت امور خارجه ایران، خواستار توقف فوری درگیری‌ها بین آذربایجان و ارمنستان و آغاز گفت‌وگو بین دو کشور شد و آمادگی ایران را برای استفاده از ظرفیت‌های خود به منظور برقراری آتش بس و گفت‌وگو اعلام کرد.

سعید خطیبزاده، سخنگوی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران روز یکشنبه در ارتباط با درگیری‌های نظامی به وقوع پیوسته بین جمهوری

آذربایجان و جمهوری ارمنستان اظهار داشت: جمهوری اسلامی ایران از نزدیک و با نگرانی درگیری‌های نظامی بین جمهوری آذربایجان و جمهوری ارمنستان را دنبال می‌کند و ضمن دعوت طرفین به خویشتنداری، خواستار توقف فوری درگیری‌ها و آغاز گفت‌وگو بین دو کشور است. محمدجواد ظریف نیز در توییتری عنوان کرد که همسایگان ایران در اولویت هستند و آماده ارائه مساعی جمیله به منظور فراهم ساختن گفت‌وگوها هستیم.

رویکرد غربی ها

فرانسه به عنوان یک عضو اتحاد مینسک روز اول درگیری‌ها، با ابراز نگرانی درباره درگیری‌ها در منطقه قره باغ از دو طرف خواست هر چه سریعتر خصومت‌ها را کنار گذاشته و مذاکره را از سر بگیرند.

سخنگوی وزارت امور خارجه فرانسه اعلام کرد: فرانسه درخصوص درگیری‌های گسترده در حال جریان در قره باغ و اطلاعات مربوط به کشته شدن غیرنظامیان در این مناقشه به شدت نگران است. این سخنگو افزود: فرانسه به عنوان رئیس مشترک گروه مینسک، با شرکای روس و آمریکایی خود، بر تعهد خود برای دستیابی به راه حلی پایدار و از طریق مذاکره و با رعایت قوانین بین الملل، برای مناقشه قره باغ تاکید دارد.

فرانسه عضو گروه مینسک است که مسئولیت میانجی گری بین ارمنستان و جمهوری آذربایجان درخصوص مناقشه قره باغ را بر عهده دارد؛ اما این گروه تاکنون کاری از پیش نبرده اند. کمی بعد اتحادیه اروپا هم به نگرانی ها اضافه شد.

رئیس سیاست خارجی اتحادیه اروپا، خواستار توقف فوری درگیری بین آذربایجان و ارمنستان و انجام مذاکرات بدون هیچ گونه پیش شرط شد. به نوشته خبرگزاری «آنا تولی»، «جوزپ بورل» رئیس سیاست خارجی اتحادیه اروپا در این باره گفت: «اتحادیه اروپا، خواستار توقف فوری درگیری‌ها، تنش زدایی و رعایت دقیق آتش بس بین دو کشور است.»

بورل با اشاره به وجود سازمان همکاری اقتصادی و توسعه برای حل اختلاف بین دو کشور گفت: «بازگشت به مذاکرات بدون هیچ گونه پیش شرط جهت حل و فصل مناقشه قره باغ کوهستانی تحت نظارت گروه مینسک لازم است.» رئیس سیاست خارجی اتحادیه اروپا، تنش در قره باغ کوهستانی را نگران کننده و آن را لطمه‌ای به ثبات منطقه خواند.

یک روز بعد، رئیس‌جمهوری آمریکا گفت که ایالات متحده برای توقف خشونت‌ها که میان ارمنستان و جمهوری آذربایجان در جریان است، تلاش می‌کند؛ دو عضو سابق اتحاد جماهیر شوروی که جنگی در دهه ۹۰ داشته‌اند، دونالد ترامپ، رئیس‌جمهوری آمریکا در کنفرانس خبری عصر یکشنبه گفت: با جدیت به این موضوع نگاه می‌کنیم. ما روابط بسیار خوبی در آن منطقه داریم. بررسی خواهیم کرد، آیا می‌توانیم آن را متوقف کنیم یا خیر؟

روز جمعه، روسای جمهوری سه کشور روسیه، آمریکا و فرانسه در بیانیه‌ای مشترک، خواستار توقف فوری درگیری‌ها در قره‌باغ شدند. ولادیمیر پوتین، دونالد ترامپ و امانوئل مکرون روسای جمهوری روسیه، آمریکا و فرانسه با انتشار بیانیه مشترک خواستار توقف فوری درگیری‌ها در قره‌باغ شدند. در این بیانیه آمده است: روسای جمهوری روسیه، آمریکا و فرانسه به عنوان روسای مشترک گروه مینسک سازمان امنیت و همکاری اروپا تشدید خشونت‌ها در خط تماس منطقه مورد مناقشه "قره‌باغ کوهستانی" را قاطعانه محکوم می‌کنند.

روس‌ها چه می‌خواهند؟

در اولین روز درگیری‌ها ولادیمیر پوتین رئیس‌جمهوری روسیه با نیکول پاشینیان نخست‌وزیر ارمنستان در گفت‌وگویی تلفنی درخصوص درگیری‌های بین نیروهای آذری و ارمنی در قره‌باغ گفت و گو و خواستار توقف این تنش‌ها شد. دفتر مطبوعاتی کاخ کرملین روز یکشنبه اعلام کرد، این گفت‌وگوی تلفنی به ابتکار طرف ارمنی صورت گرفت و دو طرف درخصوص تشدید تنش‌ها در منطقه مناقشه قره‌باغ تبادل نظر کردند. رئیس‌جمهوری روسیه در رابطه با ازسرگیری درگیری‌های گسترده در منطقه قره‌باغ ابراز نگرانی کرد. در این گفت‌وگو تلفنی خاطرنشان شد، هم اکنون باید تمام تلاش‌های ممکن برای جلوگیری از گسترش دامنه رویارویی‌ها به کار گرفته و اقدامات نظامی متوقف شود.